# COBCUKAS 5CHAPYCE

ОРГАН ЦК КП(б) БЕЛАРУСІ, СОУНАРКОМА і прэзідыума вярхоўнага совета БССР.

Nº 52 (7493)СУБОТА 15 RAM 1943 г.

"Гітлераўскі ўрад і яго агенты павінны панесці поўную адказнасць і суровую кару за свае страшэнныя злачынствы, за гора і пакуты мільёнаў мірных грамадзян, якія гвалтоўна ўводзяцца ў нямецка-фашысцкае рабства".

(З ноты Народнага Камісара Замежных Спраў тав. В. М. МОЛАТАВА).

# 3 B A P O T

## 3-га ЎСЕСЛАВЯНСКАГА МІТЫНГА ДА ПРЫГНЕЧАНЫХ СЛАВЯН ЕЎРОПЫ

Браты, прыгнечаныя сла- гэтых славянскіх народаў. вяне!

Больни года прайшло з часу нашата апошняга Усеславянскага мітынга. За гэты час магутная кааліцыя дэмакратычных дзяржаў начале в Совецкім Саюзам, Англіяй і ЗША нанесла сур'ёзныя ўдары ворагу на сушы, морах і ў паветры. Чырвоная Армія, вытрымаўшы мацнейшы націск гітлерайскіх войск, пад кіраўніцтвам свайго вялікага палкаводца Сталіна нанесла фашысцкім ордам цяжкія паражэнні. Доблесная авіяцыя Англії і ЗША напосіць сур'ёзныя ўдары па ваенна-прамысловых цэнтрах Італіі і Германіі. Іх войскі грамяць італа-нямецкіх акупантаў у Тунісе.

У вялікую пачэсную справу вызваления прыгнечаных народаў ад гітлераўскіх прыгнятальнікаў славяне ўнеслі неацанімы ўклад сваім жыццём і крывёю.

Будучым пакаленні славянскіх народаў з удзячнас-пю ўсложняць герачныя подвігі багатыроў байцоў і жамандзіраў Чырвонай Армы, якія паказалі ўсяму свету сілу і магутнасць славянскай зброй. З гордасцю будущь успамінаць яны легендарны Сталінград і яго мужных абаронцаў. Слаўныя подвігі адважных рускіх, українскіх і беларускіх партызан — гэтых народных меціўцаў, навекі вечныя застануцца яркім прыкладам несакрушальнай волі славянскіх народаў да нацыянальнай свабоды і незалежнасці.

Нязгасная слава патрыётаў гераічнай Югаславіі. Партызанская армія Югаславіі вырасла ў магутную сілу, якая здолела адбіць чатыры наступленні нямецка - італьянскіх акупантаў. Партызанскія атрады крок за крокам вызваляюць родную эямлю ад захопнікаў.

Польскія патрыёты, змагаючыся за свабоду це сваёй радзімы, усё больш дзень каштуе заняволеным рашуча разгортваюць узброеную барацьбу з ненавіснымі нямецкімі акупантамі. Польскія партызаны пускають пад адкос варожыя эшалоны пад Варшавай, Кракавам, Люблінам, Радомам, узрываюць ваенныя склады, разбураюць сродкі

Упершыню ў сучаснай вайне ў Еўропе чэхаславацкая воінская часць, сфарміраваная на тэрыторыі СССР, сустрэлася ў бітве не на жыццё, а на смерць са сваімі прыгнятальнікамі — гітлераўскімі разбойнікамі. Брацкая кроў чэхаў і славакаў, рускіх і ўкраінцаў змяшалася на палях бітваў, змацаваўшы навекі дружбу

Браты славяне!

Нямецка-фашысцкі лагер перажывае цяжкі ваенны крызіс. Гітлераўская ваенная машына патрасяна да асновы. Нямецка-фашысцкія прыгнятальнікі стаяць перад немінучай катастрофай. Спрабуючы адтэрманаваць час сваёй непазбежнай патібелі, азвярэлы вораг рых туе новыя зладзействы, новыя крывавыя авантуры. Гітлераўцы праводзяць «татальную мабілізацыю». Яны ўганяюць на катаргу ў Германію сотні тысяч славян. Ператвараючы іх у рабоў фашысты прымушаюць славян каваць зброю супроць сваїх братоў, працаваць на нямецкіх гарматных каралёў, на прускіх памешчыкаў. Дзень і ноч з захопленых немцамі славянскіх земляў Ідуць у Германію эшалоны рабоў-жанчыны, падлеткі, дзеці, старыкі. Кожны славянія, прыкаваны да нямецкага варштата, замяняе немца, які пайщоў на фронт, каб забіваць славян. Кожная куля, адлітая рукамі славяніна на нямецкім заводзе, нясе смерць брату-славяніну. Для славян «татальная мабілізацыя азначае рабства, голад і смерць, повыя патокі свящчэннай крыві нашых братоў і сёстраў, бясконцыя пакуты мільёнаў

Слухайце, браты славяне чэхі, славакі, карпацкія ўкраінцы, палякі, сербы, харваты, славенцы, балгары, македонцы!

Мы вварачваемся да вас са славянскіх палёў, палітых крывёю сыноў і братоў нашых. З разбураных тарадоў і сёлаў, з партызанскіх лясоў—ад узброенага змагаючатася славянства — мы заклікаем усіх, каму дорага свабода, хто хоча жыць і працаваць у імя культуры, у імя дружбы і свабоды народаў — выходзьце на бой супроць гітлераўскай тыраніі! Час не чакае. Кожны славянам тысяч чалавечых жыццяў. Памнажайце вашы намаганні ў барацьбе. У імя оветлай будучыні эмяцем з твару зямлі нямецка-фапысцкіх рабаўласнікаў! Зрывайце гітлераўскую «татальную мабілізацью». Граміце вярбовачныя атрады, ухіляйцеся ад яўкі на эборныя пункты, знішчайце спісы мабілізаваных. Усімі сродкамі сабатуйце зладзейскія планы фашыстаў. Арганізуйце масавае супраціўленне гвалтоўнаму ўводу славян у нямецкае рабства. Узрывайце знутры гітлераўскі тыл.

Прышоў час рашучых і неадкладных узброеных дзеянняў. Распальвайце полымя нацыянальна - выэвален шуча парывайце з тымі, хто

чай вайны супроць нямецкіх і італьянскіх акупантаў!

Усюды, дзе гучыць наша славянская мова, арганізуйце партызанскія атрады і са зброяй у руках біце гітлераўскіх сабак. Не верце прусам і здраднікам, якія сцвярджаюць, што ўзброеная барацьба вядзе да дарэмных ахвяр. Не верце ім, што вы бяссільны перад гітлераўскімі зладзеямі. Не, тысячу разоў не! Ва ўзброенай барацьбе вы выратуеце сотні тысяч людзей ад гітлераўскіх катаў, ад галоднай смерці і рабства. Ва ўзброенай барацьбе знойдзеце самы кароткі шлях да выгнання нямецкіх захопнікаў з родных славянскіх земляў

Браты славяне!

Разгортвайце ва ўсіх славянскіх країнах усенарод-ную ўзброеную барацьбу супроць гітлераўскіх акупантаў.

Умацоўвайце баявое нацыянальнае адзінства. Аб' еднайце ўсіх чэсных людзей, жія ненавідзяць фашызм, незалежна ад іх паходжання, веравызнання, палітычных поглядаў. Ганіце трусоў і здраднікаў, подлых гітлераўскіх пасобнікаў, тых, хто сее разлад і недавер'е паміж славянскімі народамі. У гэтым-залог нашай перамогі над ворагам.

Бязлітасна помеціце нямецкім захопнікам за кроў слёзы бацькоў і мацярэй, братоў і сёстраў. Толькі той верны сын сваёй радзімы, хто самааддана эмагаецца з ненавіснымі акупантамі.

Мы заклікаем да дзеяння, да ўзброенай барацьбы усіх, каму дорага свабода, дзяржаўная незалежнасць, культура, дэмакратыя, хто ганарыцца высокім званнем чалавека свабоднай зямлі.

Славяне, сыны Украіны, Беларусі, рускага народа, якія знаходзяцца на тэрыторыі, часова акупіраванай нямецкімі захопнікамі! Памнажайце свае баявыя подвігі! Нанасіце новыя магутўдары /нямецкім акупантам, фазбурайце камунікацыі ворага, дэзарганізуйце яго тыл, рыхтуйце ўмовы для паспяховага наступлення Чырвонай Арміі, якая нясе вам вызваление.

Народы Югаславіі! Сербы, харваты, славенцы! Ідзіце ў партызанскія атрады. Няхай ваша партызанская армія стане ўсенароднай арміяй вызвалення. Пашырайце баявыя наступальныя дзеянні. Ачышчайце родную зямлю ад нямецка-італьянскіх акупантаў!

Браты палякі! Арганізуйце адзіны нацыянальны фронт барацьбы супроць нямецка-фашысцкіх катаў. Ра-

здраджвае польскаму наро-ткі, насільна мабілізаваныя ду, ідзе на эмову з гітлераўцамі — злейшымі ворагамі палякаў — і падрывае ў польскага народа веру ў яго сілы. Распальвайце ва ўсю магутнасць полымя партызанскай вайны ў Польшчы! Да зброі ўсе, хто можа насіць яе! Зрывайце гітлераўскую «татальную мабіліза-цьно»! Толькі ў шчырай дружбе і баявым саюзе з рускімі, украінцамі, беларусамі і іншымі свабодалюбівымі народамі вы знойдзеце шлях да вызвалення ад нямецкага іга, шлях да свабоды.

Браты чэхі! Узмацияйце сабатаж і дыверсіі ў ваен-най прамысловасці. Пераходзьце да ўзброеных дзеянняў супроць нямецкіх акупантаў. Да зброі, чэхі! Стварайце партызанскія атрады! Граміце акупантаў!

Браты славакі! Стварайце партызанскія атрады, знішчайце нямецка - фашысцкіх захопнікаў і іх подлую агентуру. Усімі мерамі ўхіляйцеся ад мабіл:зацыі ў гітлераўскую армію. Слава-

немцамі ў армію, пераходзьце на бок Чырвонай Арміі!

Да зброі, браты закарпац-кія ўкраінцы! Вам ёсць дзе разгарнуцца ў вашых лясах. Знішчайце ненавісных акупантаў!

Браты балгары! Не дапускайце ўцягвання Балгарыі ў ваенныя дзеянні супроць вашых рускіх братоў і іх саюзнікаў. Балгарскія салдаты, якія знаходзяцца ў Югаславіі, Македоніі і Грэцыі, пераходзьце на бок партызан і разам э імі дабівайцеся вызваления Балкан ад фашысцкіх захолнікаў!

Браты прыгнечаныя славяне! Станавіцеся ўсе, як адзін, пад светлы сцяг народнай вайны супроць гітлераўскіх імперыялістаў смяртэльных ворагаў славянства!

Не складзем зброй, пакуль не пераможам!

Няхай жыве баявое адзінства славянскіх народаў!

Няхай жыве наша свабода!

Смерць нямецкім акупантам!

Аляксандр Гундораў—генерал-лейтэнант Чырвонай Арміі, старшыня Усеславянскага камітэта, Божидар Масларыч—сербскі грамадскі дзеяч, прафесар, віцэ-старшыня Усеславянскага камітэта, Здэскі дзеяч, прафесар, віцэ-старшыня Усеславянскага камітэта, Зазнек Неедлы — чэшскі грамадскі дзеяч, прафесар, віцэ-старшыня
Усеславянскага камітэта, Ванда Васілеўская польская пісьменніща, старшыня Саюза польскіх патрыётаў, Аляксандр Стаянаў—
балгарскі грамадскі дзеяч, доктар, член Усеславянскага камітэта,
Владзімір Осьмінін—адказны сакратар Усеславянскага камітэта,
Аляксей Талстой — фускі пісьменнік, акадэмік, член прэзідыума
Усеславянскага камітэта, Якуб Колас — беларускі пісьменнік,
член прэзідыума Усеславянскага камітэта, Тімафей Тарбуноў—
адказны сакратар журнала «Славяне», член Усеславянскага камітэта,
Аляксандр Даўжэнка—украінскі кінорэжысэр і пісьменнік, член
Усеславянскага камітэта, Фердынанд Казоўскі—балгарскі грамадскі дзеяч, член Усеславянскага камітэта, Пятро Панч
украінскі пісьменнік, член Усеславянскага камітэта, Пятро Панч
украінскі пісьменнік, член Усеславянскага камітэта, Іван Рэгент—
славенскі грамадскі дзеяч, член Усеславянскага камітэта, Іван Рэгент славенскі грамадскі дзеяч, член Усеславянскага камітэта. Дзюро Салай-харвацкі грамадскі дзеяч, член Усеславянскага камітэта, Радуле Стыйенскі-югаслаўскі паэт, член Усеславянскога камітэта, Аляксандр Фадзееў-рускі пісьменнік, член Усеславянскага камітэта, Марэк Чулен-славацкі грамадскі дзеяч, член Усеславянскага камітэта, Дзмітрый Шастаковіч—рускі кампазітар, член Усеславянскага камітэта, Стэла Благосва — балгарскі грамадскі дзеяч, член Усеславянскага камітэта, Дзмітрый Влахаў—македонскі грамадскі дзеяч, член Усеславянскага камітэта, Анатолій Дзьяканаў-генерал-маёр Чырвонай Арміі, Герой Совецкага Саюза, Міхаія Шолахаў—рускі пісьменнік, акадэмік, Мітрапаліт Кіеў-скі I Галіцкі Нікалай—экзарх Україны, Васілій Ярэмчук—камандзір падрыўнікаў украінскага партызанскага атрада, Герой Сове:1-Матрона Лысенка—дзяўчына-ўкраінка, што ўцякла з Мюнхена, з нямецкага рабства, Васіль Казлоў-камандзір злучэнняў беларускіх партызанскіх атрадаў, Герой Совецкага Саюза, Антон Згрызек-польскі рабочы, Людвік Свабода-палкоўнік Чэхаславацкай воінскай часці ў СССР, Юзеф Туш-славак-партызан, Велімір Влаховіч-югаслаўскі грамадскі дзеяч, Стэфан Тучэк—славак-партызан, Козьяк Вінко—харвацкі рабочы, Драгоцін Гусцінчыч—славенскі грамадскі дзеяч, Владзімір Томаў—былы дзпутат Балгарскага парламента, Аляксей Ігнацьеў — генерал-маёр Чырвонай Армі, Пёта Капіца—ажадэмік, дырэктар інстытута фізічных праблем Акадэміі Навук, Трафім Лысенка-акадэмік, украінскі грамалскі дзеяч. Леанід Леонаў-рускі пісьменнік, палкоўнік Зігмунд Берлінг—каманлзір польскай дывізіі імені Тадэуша Қасцюшка, Кандрат Крапіва — беларускі пісьменнік, Аляксандра Яблачкіна—Народная артыстка СССР, Ларыса Александроўская— Народная артыстка СССР і БССР, лаурэат Сталінскай прэміі, Валенціна Грызадубава—Герой Совецкага Саюза, старшыня Антыфа-шысцкага камітэта совецкіх жанчын, Еўгеній Фёдараў — Герой Совецкага Саюза, старшыня Антыфашысцкага камітэта совецкай маладзі, Іван Папавін-двойчы Герой Совецкага Саюва, рускі грамадскі дзеяч, Марыян Нашкоўскі-польскі грамадскі дзеяч, Ні-калай Хмелеў-Народны артыст СССР, лаурэат Сталінскай прэміі, Аляксандр Герасімаў — заслужаны дзеяч мастацтваў, Максім Міхайлаў—Народны артыст СССР, лаурэат Сталінскай прэміі, Іван Казлоўскі — Народны артыст СССР, лаурэат Сталінскай прэміі, Сцяпан Зініч-харвацкі прамадекі дзеяч.

# . Нота Народнага Камісара Замежных Спраў тав. В. М. МОЛАТАВА

Аб масавым гвалтоўным уводзе ў нямецка-фашысцкае рабства мірных совецкіх грамадзян і аб адказнасці за гэта злачынства германскіх улад і прыватных асоб, якія эксплаатуюць паднявольную працу совецкіх грамадзян у Германіі

Народны Камісар Замежных Спраў тав. В. М. Молатаў накі-раваў 11 мая г. г. усім паслам і пасланнікам краін, з якімі СССР мае дыпламатычныя адносіны, но-

ту наступнага зместу:
«Па дарученню Урада Саюза
Совецкіх Соцыялістычных Рэсвублік маю чэсць давесці да Вашага ведама наступнае:

Ваенныя і грамадзянскія ўлады Саюза выявілі апошнія шэсць месяцаў на тэры-торыі, вызваленай Чырвонай Ар-міяй ад нямецкай акупацыі ў ходзе зімовай кампаніі 1942—1943 гг., новыя доказы шматлікіх найжорсткіх злачынстваў нямецкіх улад над совецкім грамадзянскім насельніцтвам. Па планах і інструкцыях гітлераўскага ўрада і ваеннага камандавання, нямецкафашысцкія ўлады паўсюды гра-білі, катавалі, забівалі совецкіх грамадзян, умяртвлялі ваеннапалонных, падвяргалі суцэльнаму разбурэнню совецкія гарады і вёскі, уводзілі ў нямецкае раб-ства сотні тысяч совецкіх грамадзян. Нямецка-фашысцкія зверствы, прыклады якіх ужо даво-дзіліся Совецкім Урадам да ведама іншакраїнных урадаў, ажыц-цяўляліся гітлераўцамі ўсюды, жуды ступала іх нага, і мелі яшчэ больш усеабдымны карактар, чым аб гэтым можна быломеркаваць да выгнання немцаў тэрыторыі, якая імі займалася.

Гвалтоўны ўвод у Германію, зверская эксплаатацыя і сістэматычнае знішчэнне прыгнятаемых совецкіх мірных жыхараў займа-юць асобае месца ў доўгім ланда мае перш за ўсё мэту—папоў-ніць востры недахоп рабочай сі-лы ў Германіі і вызваліць з нямецкай прамысловасці дадаткопрацу совецкіх грамадзян, пад-вяргаюць іх усялякім эдзекам, прыніжэнню іх чалавечай годнас-ці і асуджаюць на пагібель ад непасільнай рабскай працы, голаду і катаванняў.

Совецкі Урад лічыць сваім аба-вязкам давесці да ведама ўсіх народаў новыя дакументы і факты аб нечуваных злачынствах, якія творацца немцамі над уга-няемымі ў Герианію совецкімі мірнымі грамадзянамі, якіх пера-

ўсе гэтыя злачынствы.

юць асооае месца ў доўгім лан-цугу подлых злачынстваў нямец-ка-фанысцкіх захопнікаў і ў раз-ліках іх главароў. Як бачна з дакументальнага матэрыяла, які маецца ў распараджэнні Совец-ката ўрада, гвалтоўным уводам совецкіх мірных грамадзян у раб-ства гітлераўская злачыная бан-да мае церш за ўсё мэту-тапоўвыя людскія рэзервы для моцна патрапанай гітлераўскай арміі. Нямецка-фашысцкія ўлады і многія прыватныя асобы з грамадзянскага насельніцтва Германіі, якія эксплаатуюць паднявольную

твараюць у рабоў, а таксама зая-віць аб немінучай расплаце за

#### Планы і загады гітлераўскіх улад аб заняволенні мірных жыхараў акупіраваных совецкіх раёнаў

Захопленыя Чырвонай Арміяй у штабах разгромленых нямецкафашысцкіх войск дакументы, а таксама расказы і пісьмы совецкіх людзей, пісьмы германскіх салдат і афіцэраў і іх сваякоў сведчаць аб тым, што ператварэнне многіх соцень тысят совей-кіх грамадзян у рабоў купля і абмен іх на спецыяльных нявольніцкіх рынках у Германіі ўзведзены ў сістэму, рэгламентава-ную загадамі і распараджэннямі германскага ўрада.

Як бачна з дакументаў, якія ёсць у распараджэнні Совецкага Урада, яшчэ 7 лістапада 1941 года ў Берліне адбылася сакрэтная нарада, на якой рэйхсмаршал Герынг даў сваім чыноўнікам указанні аб выкарыстанні совецкіх людзей на прымусовых рабо-тах у Германії. Першае ўказанне гаварыла: «Рускія рабочыя дака-залі сваю здольнасць пры пабудове грандыёзнай рускай экду-стрыі. Цэппер іх належыць выкарыстаць для Германіі... Гэта з'яўляецца справай адпаведных улад і тайнай паліцыі». (Дадатак І-ы да сакрэтнага цыркуляра № 42 006/41 гаспадарчага штаба гер-манскага камандавання на Усходзе ад 4 снежня 1941 года).

У гэтым-жа цыркуляры (II раздзел дадатка) прадугледж-взецца, што заняволеных совецкіх грамадзян «належыць скарыстаць галоўным чынам для да-дам ад 21 сакавіка 1942 года рожната будаўніцтва, будаўніцтва гаўляйтара Фрыца Заукеля. Аночыгунак і ўборачных работ, раз-мініравання і пабудовы аэрадро-Належыць расфарміраваць нямецкія будаўнічыя батальёны (напрыклад, ваенна . паветранага флота). Нямецкія кваліфікаваныя рабочыя павінны працаваць у ваеннай прамысловасці; яны не павінны капаць зямлю і разбіваць каменні, для готага існуе рускі».

«Рускага, — даваў указанне Герынг у тым-жа сакрэтным дакуменце (раздзел IV, пункт А-4), неабходна скарыстаць у першую чаргу на наступных участках ра-

Горная справа, дарожнае булаўніцтва, ваенная прамысловасць (танкі, гарматы, апаратура для самалётаў), сельская гаспадарка, будаўніцтва, вялікія майстэрні (шавецкія майстэрні), спецыяль-

ныя каманды для тэрміновых не-прадбачаных работ». У названым дакуменце Герынг у наступных словах пацвердзіў, «Задачы», пункт 4) Фрыц Зау-што гітлераўская эграя нагла кель заяўляў:

топча элементарныя міжнародныя нормы 1 правілы, якія прымяняющия да грамадзянската на-сельніцтва акупіраваных тэрыторый: «Выкарыстанне рускіх гра-мадзянскіх рабочых. — гаворыц-ца ў раздзеле «Б» сакрэтных указанняў,—і абыходжанне з імі павінны практычна ні ў чым не адрознівацца ад выкарыстання васн-напалонных і абыходжання з імі».

Бесчалавечнасць рэжыму, устаноўленага няменкімі фашыстамі для совецкіх ваеннапалонных, агульнавядома.

Нарэшце, у тым-жа дакуменце Герынг даў крывяжэрны загад не шкадаваць совецкіх людзей, не шкадаваць совенкіх людзей, прыгнаных у Германію, і рас-праўляцца з імі самым жорсткім чынам на любому поваду. Гэты загад, які ўтрымліваецца ў раз-дзеле IV, пункта А-7 памянёнага дакумента, гаворыць: «Пры ўжы-ванні мер падтрымання порадкиванні мер падтрымання царадку рашаючай умовай з'яўляецца хут. касць і строгасць. Павінны прымяняцца толькі наступныя рознастайнасці пакарання, без прамежных ступеняў: пазбаўленне харчавання і пакаранне смерцю ра-шэннем ваеннапалявога суда».

Для правядзення ў жыццё страшэннай рабаўласніцкай праграмы быў створаны велізарны чыноў-ніцкі зпарат. «Галоўным упаўнаважаным па выкарыстанню рабо-чай сілы Гітлер назначыў зага-дам ад 21 сакавіка 1942 года шні 20 красавіка 1942 года разаслаў у строга сакрэтным парадку ўрадавым і ваенным органам сваю «Праграму галоўнага ўпаўнаважанага па выкарыстанню рабочай сілы». У гэтым дакуменце гаворыцца: «Крайне неабходна поўнасцю выкарыстаць у акупіраваных совецкіх абласцях маючыяся людскія рэзервы. Калі не ўдасдобраахвотна прыцягнуць патрэбную рабочую сілу, то неабходна неадкладна прыступіць да мабілізацыі ці да гвалтоўнага падпісання індывідуальных абавязацельстваў. Побач з ваеннапа-лоннымі, якія ўжо ёсць і знахо-дзяцца ў акупіраваных абласцях, галоўным чынам неабходна мабілізацыя грамадзянскіх кваліфікаваных рабочых і работніц з совецкіх абласцей ва ўзросце ста-

«Для таго, каб заметна разгру- нах акупіраванай часткі Ленін- дзелі ў выніку арганізаванага па-зіць ад працы крайне занятую градскай обласці, у прыватнасці хішчэння і звішчэння совецкіх нямецкую сялянку, фюрэр дару- ў раёне Пажарэвіцы, быў разаснямецкую сялянку, фюрэр дару-чыў мне даставіць у Германію з усходніх абласцей 400—500 тысяч адборных, здаровых і модных дзяўчять

Агенты Заукеля прыступілі да ўліку ўсяго працаздольнага насельніцтва ў акупіраваных раё-нах СССР. Узятым на ўлік гра-мадзянам прапаноўвалі «добра-ахвотна» выехаць на працу ў Терманію. Але так як добра-ахвотнікаў амаль не аказалася, немцы распарадзіліся ўжыць ме-ры гвалту. Яшчэ 26 студзеня 1942 года «Гаспадвуны штаб германскага камандавання на Усхо-дзе» ў сакрэтнай інструкцыі (№ БР 98 510/42) патрабаваў

«Калі лік добраахвотнікаў не апраўдае чаканняў, то эгодна загада ў часе вярбоўкі належыць ужываць самыя суровыя меры».

Падхлёстваючы сваіх паднача-леных, Фрыц Заукель тэлеграфуе ім 31 сакавіка 1942 г. за № ФА 5780.28/729 наступны загад:

«Вярбоўка, за якую Вы адказваеце, павінна фарсіравацца ўсімі даступнымі мерамі, уключаючы суровае ўжыванне прынцыпу пры- мусовасці працы». «Вярбоўшчыкі» гандляра раба-

мі Заукеля вынаходзілі розныя меры ваціску на совецкіх грамамеры націску на совецкіх грама-дзян, каб уцягнуць іх у нямец-ка-фашысцкае рабства. Тых, кто не з'яўляўся па выкліку акупа-цыйных улад, пазбаўлялі ўсіх сродкаў да існавання. Згалада-лых людзей заманьвалі на вакзалы пад выглядам раздачы жлеба, а потым акружалі салдатамі і пад пагрозай расстролу пагружалі ў эшалоны. Але і гэтыя меры не дапамагалі. Тады нямецкія ўлады сталі рабіць развёрстку па гарадах і сельскіх раёнах, пры-чым кожны горад і раён павінны ную колькасць жыхараў для адпраўкі ў Германію. Так, па раё- насельніцтвам.

«Валасным бургомістрамі. Так як да гэтага часу на працу ў Германію заявілася вельмі малая колькасць людзей, то кожны валасны бургомістр павінен сумесна са старастамі вёсак паставіць ящчэ на 15 і больш чалавек з кожнай воласці для працы ў Германіі. Паставіць людзей цаздара-вей і ва ўзросце ад 16 да 50 год. Гэтых людзей патрэбна аба-вязкова да 4 чэрвеня 1942 года прыслаць у Пажарэвіцы. Камендант Пажарэвіцы».

У распараджэнні Совецкага Урада ёсць поўны тэкст даклада начальніка палітычнай паліцыі і службы безапаснасці пры кіраўніку СС у Харкаве «Аб станові-шчы ў горадзе Харкаве з 23 лі-пеня па 9 верасяя 1942 года».

«Вярбоўка рабочай сілы,—таворыцца ў гэтым дакуменце,—да-стаўляе адпаведным установам турботы, бо сярод насельніцтва наглядаюцца крайне адмоўныя адносіны да адпраўкі на працу ў Германію. Становішча ў пяперашні час такое, што кожны ўсімі сродкамі стараецца пазбегнуць вярбоўкі (прыкідваюцца хворымі, уцякаюць у лясы, падкупліваюць чыноўнікаў і т. д.). Аб добра-ахвотнай адпраўцы ў Германію ўжо даўно не можа быць і гу-

Такім мынам, з афіцыйных германскіх дакументаў бачна, што масавы ўвод совецкіх грамадзян у нямецкае рабства, з прыраўнаннем іх да ваеннапалонных, з'яўляўся задачай, зараней пастаўле-най гітлераўскімі главарамі перад нямецка - фашысцкімі акупацыйгарадах I сельскіх раёнах, пры-ным ўладамі, і што для ажыц-чым кожны горад I раён павінны былі абавязкова паставіць пэў-не спыняліся ні перад якім гвалтам над совецкім грамадзянскім

#### Гвалтоўны ўвод совецкіх людзей у нямецка-фашысцкае рабства

мірнага совецкага насельніцтва ј нямецкую няволю з усёй акупі-раванай совецкай тэрыторыі, ужо і не спрабуючы захоўваць нават бачнасці якой-небудзь «добра-ахвотнасці». На совецкай зямлі, якая захватвалася немцамі, няма літаральна ніводнага горада, ніводнага сяла, ніводнага насялёнага пункта, з якога няхецка-фа-шысцкія разбойнікі не паглалі-б у рабства значную частку насель-міцтва, якая складае ў некаторых вялікіх гарадах дзесяткі тысяч мужчын, жанчын, падлеткаў і

Так, з Крывога Рога немцы гвалтоўна ўвезлі звыш 20 тысяч чалавек, з Курска і прылягаючых 9 раёнаў 29.381 чал., з Харкава (па афіцыйных германскіх даных на жнівень 1942 года) звыш 32 тысяч, в Марыупаля—60 тысяч, з Сталіна на прымусовыя работы ў Германію быў адпраўлен да ліпеня 1942 года 101 эшалон. З аднаго толькі сяла Малінаўка Харкаўскай обласці пітлераўцы пагналі ў нямецкае рабства 820 мужчын, жанчын і дэяцей. У ся-Салдацкім Варонежскай обласці гітлераўцы сабралі з павакольных вёсак 11 тысяч чалавек. сярод якіх было многа жанчын, падлеткаў і дзяцей; некалькі дзён няшчасныя знаходзіліся ў канюшнях, хлявах, зямлянках; нямецкія ўлады марылі іх голадам і нікуды не выпускалі, а по-тым пагналі ў Германію. У Варанцова . Аляксандраўскім, Стаўропальскага края, гітлераўцы нанярэдадні свайго адступлення сагналі 800 совецкіх грамадзян з тым, каб гвалтоўна адправіць іх у Германію, і толькі падаспеў-шыя часці Чырвонай Арміі выра-тавалі мірных жыхараў ад стра-

шэннага лёсу. Ва ўсіх вызваленых ад захоп-

нікаў гарадах і сёлах часці Чыр-

У выкананне зладзейскіх пла-вонай Армії выяўляюць шматлікія наў гітлераўскага ўрада нямецкія факты масавага ўгону грамадзян-ўлады арганізавалі масавы ўвод скага насельніцтва ў нямецкае рабства. Маюцца прызнанні тітле. раўскіх главароў, якія даюць нераускіх главароу, якія даюць не-каторае ўяўленне аб гітанцкіх маштабах небывалага ў гісторыі цывілізаваных народаў запалонь-вання і ператварэння ў рабоў мільёнаў мірных жыхараў. Так, па сцвярджэнню гітлераўскага сатрана «рэйхскамісара Украіны» Эрыха Коха, апублікаванаму ў студзені 1943 г. у газеце «Дэйчэ Украіне Цэйтунг», «у Германію накіравана 710 тысяч украінцаў». Па заяве ўзначальваемага Заукелем «Упраўлення па выкарыстанлем «Упраулення па выкарыстан-ню рабочай сілы», япублікавана-му ў газеце «Мінскер Цэйтунг» 14 студзеня г. т., «за 1942 год у Германію эдпраўлена каля 2 мільёнаў душ з акупіраваных аб-ласцей на ўсходзе».

як бачна з дакументальных матэрыялаў і паказанняў жыхараў вызваленых Чырвонай Арміяй раёнаў, нямецка-фашысцкія ўлады з месяца ў месяц ахоплівалі сваёй гвалтоўнай «вярбоўкай» усё новыя катэгорыі насельніцтва і некаторых пунктах, асабліва пры адступленні, уводзілі з сабою, для адпраўкі ў глыбокі германскі тыл, пагалоўна ўсё насель-ніцтва, здольнае перасоўвацца. раней агенты гітлераўскіх гандляроў рабамі імкнуліся адбіраць толькі фізічна найбольш здаровых і вынослівых, ва ўзрос-це пераважна ад 15 да 45 год, то за апошнія месяцы, якія саўпадаюць з правадзімай гітлераў цамі «татальнай» (усеабдымнай) мабілізацыяй, у рабства ўводзяц-ца і хворыя, і інваліды, прычым узрост занявольваемых хістаецца ўжо паміж 12 і 60 годамі. З улауже нажи тетлераўцам садысцкай лютасцю яны разбіваюць пры ўводзе ў рабства сем'і, разлучаючы бацькоў і дзяцей, братоў сёстраў, жонак і мужоў. Цэлыя гарады і раёны абезлю-

у раене нажарэвщы, ону раза-ланы загад германскіх каменда-вось некаторыя тыпічныя даныя тур ваступнага эместу: па нядаўна вызваленаму Чырвонай Арміяй Гжацкаму раёну Смаленскай обласці: у гэтым раёне, які налічваў дз нямецкай акупацыі 32 тысячы жыхараў, засталося да моманту прыходу Чырво-най Арміі каля 7 з паловай ты-сяч чалавек, прычым з вёсак Гжацкага раёна ў Германію было утнана 5.419 чалавек, у тым ліку 624 «працаздольных» дзіцяці ва ўзросце менш 14 год, а ў гора-дзе Гжацку, у якім да акупацыі было больш 13 тысяч жыхараў. дзень вызваления ад захопи аказалася нямногім больш адной тысячы чалавек — у пера важнай большасці сваёй разлучаных са сваімі бацькамі малалетніх дзяцей.

Угон совецкіх людзей у на-мецкую няволю амаль паўсюды суправаджаюць крывавыя рэпрэ-сы захопнікаў супроць совецкіх грамадзян, якія каваюцца ад палюючых за імі гандляроў рабам Так, у Гжацку немцы расстраля-лі 75 мірных жыхараў горада-якія не з'явіліся на зборны пункт. куды яны былі выкліканы позва мі каменданта для адпраўкі ў Германію. У Палтаве ў канцы снежня 1942 года была прыгавоснежня 1942 года была прыгаворана да шыбеніцы група 65 чытуначнікаў, якія адмовіліся ехаць на гітлераўскую катаргу ў Германію. Акупацыйныя ўлады прыграўніваюць усіх ухіляючыхся ад «вярбоўкі» ў Германію—да паза казана абанача нахіроўваюць іх па-за «законам», нахіроўваюць карацеять конам», накіроўваюць карацель ныя экспедыцыі ў раёны, якія не выканалі «развёрсткі» па пастаў цы рабоў, спальваюць пэлыя вёс кі і расстрэльваюць сотні лю-дзей. У вёсках Слуцкага раёна ў Беларусі ў канцы лютага г. г былі вывешаны аб'язы За подпі сам германскага акруговага камісара, у якіх гаварылася: «Усе жыхары, як мужчыны, так і жам-чыны, нараджэння 1900—1927 гг. павінны з'явіцца 2 сакавіка 1943 года ў 10 гадзін раніцы ў павягода ў 10 гадзін раніцы у паал-товую ўправу для агляду і ад-праўкі на работу ў Германію. Узяць з сабой вопратку, абу-так і маршавае харчаванне на 3—4 дні. Хто не з'явіцца—будзе западозраны ў бандытыме і з ім паступяць адпаведным чынам». У Беларусі, у раёне Ганцэвічы (на паўднёвы ўсход ад Баранава) нямецкая карацельная экспедыцыя спаліла ў першай палове са кавіка г. г. дзесяткі вёсак і рас страляла сотні жыхараў у вы-глядзе рэпрэсіі за няяўку жыха-раў для адпраўкі на нямецкую катаргу.

З розных пунктаў Літоўскай і Латвійскай ССР паведамляюць аб арганізаваным гітлераўцамі паляванні на людзей. якіх заганя юць як на прымусовую працу жа будаўніцтву ўмацаванняў. на эборныя пункты для адпраўв нямецкае рабства ў Германію акупіраваныя ёю краіны. На бу даўніцтва абарончых эбудаванн у Прыбалтыйскіх совецкіх р публіках мабілізавана звыш 300 тысяч чалавек, прычым супроць ухіляючыхся ад занясення ухимочьки ад запраўкі ў Герма-кію прымяняюща самыя жорсткія

рэпрэсіі, аж да павеціання. Совецкія грамадзяне на захопленых немцамі тэрыторыях усё часцей і ўсё арганізованей акэзваюць вямецкім рабаўляснікам і х агентам мужнае супраціўленне. З прыбалтыйскіх, українскіх, бе-ларускіх раёнаў паступаюць шматлікія паведамленні аб масавым уходзе не толькі дарослага мужчынскага насельніцтва, але і хаваючыхся ад угону ў Германію жанчын і падлеткаў-у партыванскія атрады, у радах якіх яны ахоўваюць сваю свабоду. Рост партызанскага руху ў сувязі з супраціўленнем совецкіх людзей гвалтоўнаму ўводу іх у нямецкае рабства з трывогай прызнаенца ў радзе сакрэтных данясенняў манскіх ваенных в палючаскіх

(ПРАЦЯГ НА З СТАР.).

# Нота Народнага Камісара Замежных Спраў тав. В. М. МОЛАТАВА

Аб масавым гвалтоўным уводзе ў нямецка-фашысцкае рабства мірных совецкіх грамадзян і аб адказнасці за гэта злачынства германскіх улад і прыватных асоб, якія эксплаатуюць паднявольную працу совецкіх грамадзян у Германіі Уганяючы совецкіх людзей у але амаль на кожнай станцыі выказюць на іх аблавы, арганізуоць карацельныя экспедыцыі, кружаюць цэлых раёны, гарады, совецкія ваеннапалонныя. Гэта бые матуля, калі можна, то вышліце протак завод. Зараз працуем разам з украінцамі, французамі і сербамі. Матуля, калі можна, то вышліце лі. Жывем у турме. Адным сло-

фашысцкае рабства, немцы наладжавюць на іх аблавы, арганізуакружаюць цэлыя раёны, гарады, ловяць людзей на дарогах, зага-няюць на зборныя пункты. У распараджэнні Совецкага Урада ёсць шматлікія матэрыялы, якія адлюсгроўваюць нечалавечыя ўмовы свалтоўнай адпраўкі совецкіх мір-ных грамадзян у Германію ў завагонах, якія акоўваюцца стядатамі ці паліцыяй. Дзень ноч з акупіраваных раёнаў Украіим. Беларусі і Расіі ідуць у Гер-манію эшалоны нявольнікаў. Людзей грузяць, як жывёлу, па 60—70 чалавек у адзін таварны вигон. Знясіленых і хворых выкілаюць з вагонаў, пад адкос, усцілаючы трупамі совецкіх лю-дзей дарогі на захад.

Жыхар вызваленага часцямі Чырвонай Арміі горада Мілерава Раіса Давыдзенка, якая вырвалася з фашысцката палону, расказвіе: «У хэподных таварных вагонах было так цесна, што нельга было нават павярнуцца. У кож-ным ватоне ехаў наглядчык, які из ўсякую просьбу адказваў ударам палкі. Усю дарогу нас мары-

голадам...» Калгасніца Варвара Бакціна з сяла Нікалаеўка Курскай обласці расказвае: «У Курску нас уштурцялятнік па 50-60 чалавек у вагон. Выходзіць не дазвалялі. Нямецкі вартавы ўвесь час даваў нам па шыі. У Льгове нас высадзілі, тут мы праходзілі агляя спецыяльнай камісіі. У прысутнасці салдат прымущалі распранацца дагала, аглядалі це-лі. Чым бліжэй да Германіі, тым

ны высокай агарожай з калючага дроту. Праз чатыры дві нас раз-меркавалі па месцах. Я, мая сястра Валенціна і яшчэ 13 дзяўчат папалі на ваенны завод».

Белашкурскі Владзімір Пятровіч, 1924 года нараджэння, жыхар ся-ла Сярэдне-Цёплае, Верхне-Цеплянскага раёна Варашылаўградскай обласці, які вырваўся 8 ка-стрычніка 1942 года з Германіі, паведаміў: «Па дарозе вямецкія салдаты нас збівалі. Я бачыў сам, калі нашы падлеткі выбягалі на станцыях напіцца вады, але салдаты іх збівалі. Збіенню падпадалі таксама мабілізаваныя дзяўчаты, іх заганялі ў вагоны і за-чынялі на замкі. Грамадзянскае насельніцтва Германіі зневажала нас, сыпала ў вочы пясок і кідала каменні, а дзеці дражнілі нас словамі «рускія свінкі». Наш эшалон знаходзіўся ў дарозе 12 сутак. 18 верасня 1942 г. мы прыехалі ў нямецкі горад Гале. Калі мы прыехалі, нас выстраілі,

прышлі нямецкія барыні, пачалі выбіраць сабе дзяўчат у рабыні». Такім чынам, трэба лічыць устаноўленым, што иямецка-фашысцкія ўлады, спрабуючы атрымаць мільёны рабоў, ужываюць у адносінах да совенкага грама-дзянскага насельніцтва зверскія гвалты, а таксама ствараюць пры адпраўцы захопленых совецкіх прысутнасці салдат прымущалі распранацца дагала, аглядалі це-ла Чым бліжэй да Германіі, тым усё больш пусцеў наш эшалон. З Курска ўзял! 3.000 чалавек, перавозу людзей у Германію.

#### Нечалавечыя пакуты і гібель совецкіх грамадзян у нямецка-фашысцкай няволі

Для соцень тысяч совецкіх ка. грамадзян, якія ўгнаны ў Герма- ў д нію, гітлераўскія рабаўласнікі ўстанавілі яшчэ больш жахлівыя Умовы катаржнай працы, чым у горшыя часы старажытнага рабаўласніцтва. Совецкія грамадзяне загнаны ў канцэнтрацыйныя ла-Совецкія трамадзяне теры, якія агароджаны калючым аротам. Іх гоняць на працу і назад калонамі, пад аковай узброеных гітлераўцаў. Советкіх людзей пазбавілі імя, іх выклікаюць па нумарах. Рускія і ўкраінцы атрымліваюць спецыяльныя апазнавальныя знакі: першыя знак з белай акантоўкай па красловам «Ост» пасярэдзіне; другія— носяць такі-ж знак, з жоўтай акантоўкай. Совецкія грамадзяне не могуць адлучацца з лагера. Для совецкіх людзей, кінутых у рабства, устаноўлен галодны рэжым, Герынг прадпісаў у сваіх памянёных вышэй указаниях:

«Рускі непатрабавальны, таму яго лёгка пракарміць без прыкметнага парушэння нашага хар-човага баланса. Яго не варта песціць прывучаць да нямецкіх

харчоу»; У саміх фашысцкіх нямецкіх газетах сустракаюцца такія апісанні становішча совецкіх грамадзян у Германіі, як напрыклад, наступ-ныя апублікаваныя ў «Франк-фуртэр цэйтунг» 17 красавіка

«Рабочыя акупіраваных совецкіх абласцей стаяць у лагеры, які агароджаны калючым дротам. Гэтых людзей, прывезеных э Харкаўскага раёна ў Германію, патрэбна, зразумела, трымаць у строгасці, глядзець за імі, бо няма ніякай гарантыі, што паміж імі няма большэвікоў, здольных да актаў сабатажу. Іх бліжэйшы изчальнік... падтрымлівае аўтарытэт пры дапамозе бізуна».

Жахлівыя дакументы нечалавечых макут нашых людзей на нямецкай катарзе адлюстраваны ў

ідуць увесь час дажджы. Я ха-джу босая, таму што ў мяне абутку няме. Хаджу, як жабрач-я стамілася. У горад нас не ад-

Хлеб атрымліваем два разы ў дзень па сто грамаў. Працуем 12 гадзін у дзень. Матулька, сум страшэнны. Апрача завода і баракаў нічога не ведаем. Як прыду з работы, павалюся на ложак, наплачуся ўволю, прытадаю дом і Вас, і з тым засну. За кароткі час нацага жыцця тут мы ўсе выбіліся з сіл, недасыпаем, недаядаем. У маленькім пакої нас 16 чалавек, усе ўкраінкі і я. Калі прыдзецца Убачыцца, то раскажу ўсё. Але ўбачыцца бадай ці давядзецца, таму што зімаваць застаемся ў летніх бараках з до-шак. Пры такім харчаванні, ды без сну, ды голай і босай не выжыць мне. Калі можаце, не ад-кажыце ў маёй просьбе, вышліце часнаку і цыбулі, таму што харчы аднастайныя. У мяне ўжо баляць дэёсны — цынга пачынаецца».

другім пісьме, 10 лістапада 1942 года, тая-ж совецкая дзяў-чына піша: «Наша жыццё, ма-тулька, горш, чым у сабак. Суп даюць такі-ж зялёны, які па-раслёз не бачаць. Сёння ўсе 12 гадзін працавалі галодныя. Але плач, не плач, а працаваць патрэбна... Якая-ж можа быць праца ў чалавека галоднага з дня на дзень. Прыдзе начальнік ці немка, якая сядзіць побач, падго-«Нона, арбайтэн, шнэлер. шиэлері» («Нона, хутчэй, хутчэй працавацыі»). Дарагая туля, як мне цяжка без Вас. Я не ў сілах стрымаць слёз, Я ад крыўды плачу. Ой, ёсць яшчэ горай, яшчэ цяжэй, але я не ў сілах апісаць... Мы прывыклі ўжо да таго, што ў дзве гадзіны ночы адкрываюцца дзверы, паліцай запальвае агонь і крычыць: «Ауфштэені» («Устацы»). Адразу ўсе ўстаем і выходзім на двор. Стаім адзіну. Пачынаюць нас лічыць. Чакаем другую эмену, калі ўзыйтісьмах да родных.
«Матуля,—піша Нона Г. 8 кастрычніка 1942 г. з нямецкага дагера,— надвор'є тут дрэннає, праліўны дождж ідзе ці мароз. Я

пасылку—цыбулі і часнаку — у мяне цынга. Не адкажыце ў маёй просьбе».

вывезеная ў Германію дзяўчы-а Маша Н. з Варашылаўградскай обласці піша сваёй маці: «Добры дзень мая дарагая і

любімая матуля. Пішу табе пісьмо чацвертае, але адказу няма ніякага. Мама, жыву я ў гаспадара. Сям'я маленькая: іх двое і адна. Сям на маленькая: 1х двое гадно дзіцё, але работы мне, матуля, хапае. Усяго 8 пакояў і адзін калідор. Устаю ў 5 г. раніцы, кладуся я ў 10 гадзін ночы. Мама, кожны дзень мыю я раніцою і вечарам. Гаспадар заўсёды крычыць, так я яго баюся, што мяне ахапляе жах і я крычу ва сне. За ўвесь час адзін раз пусцілі мяне ў нядзелю ў лагер да нашых. Я вярнулася і спазнілася на поўгадзіны. Мама, як мяне гаспадар біў па твару, ірваў за косы, так я ўсё жыццё не за-буду. Мама, заплацілі мне за месяц 7 марак і 50 пфен. Сваё я апошняе данашваю, няма нічога ў мяне іхняга. Мама, нам гаварылі, каб мы паслалі дамоў пісьмы, каб з дому выслалі пальто, валенкі. Прашу цябе, залатая ма-туля, будуць прымушаць, нічога сюды не высылай, усёроўна не атрымаю. Што мне рабіць? Дамоў не пускаюць, а больш цярпець няма сіл. Кожны дзень плачу і напэўна адзін выхад, пакончыць сваё жыццё. Матуля, родная, калі хочаш бачыць мяне жывую, выручы мяне адсюль з ня-волі. Далей в не магу жиць і ўсё гэта цярпець, Матуля, родпастарайся гэта зрабіць. Я табе аддзякую, калі толькі буду жывая. Ну, матулька, больш не магу пісаць, слёзы душаць. Ца-лую ўсіх родных. Твая пакуль дачка-Маша».

Совецкая дзяўчына Надзя Л. піша з г. Хемніца на радзіму: «Дарагая матуля! Мы жывем у бараку—60 душ, спім на саломе. гэтым бараку вельмі холадна. На працу мы ходзім на трыка-гажную фабрыку. Працуем з 6 гадзін раніцы да 9 гадзін вечара, есці нам даюць раніцою талерку вару (кіпятку) і 50 гр. хлеба, на абед суп без хлеба, на вячэру суп без хлеба. А яшчэ на рабоце даюць хлеб—раніцою 25 гр. і ў абед 25 гр. Харчы, дарагая матуля, дрэнныя, але гэта нічога, калі-б толькі дамоў. Пісьмо мы ваща атрымалі, матуля, і плакалі. Вельмі я сумую, што жыву ў няволі. Не бачу свету, не бачу нічога, апрача свайго барака страшэннага. Нас водзяць на працу і з працы, як нявольнікаў».

Маня К. піша родным: «Мы жывем у Германіі ў горадзе Бланкенбургу. Працуем у гаспачына піша: «Наша жыццё, ма-тулька, горш, чым у сабак. Суп даюць такі-ж зялёны, які па-ра-нейшаму ніхто не есць. У мяне ад думак высах моэг і вочы ад слёд не болькі. Сортання да намі глядзіць натлядчык. За кожным нашым крокам сочыць. Нікуды не пускаюць. Толькі працы, ды на працу. Працуем па 12 гадзін, а на працу хадзіць няма ў чым. Грошай нам не да-Дарагі татачка, як надакуюць. чыла быць нявольнікамі і працаняма ведама на каго і за што. Ды і працу нашу не цэняць. усе праследуюць і смяюц-Былі-б крыллі, прыляцела-б на родную старонку».

Дзяўчына Ф. Н. піша родным у Курск у часе яго акупацыі нем-цамі: «Мы ў Германіі заключоныя. Нам жывецца вельмі дрэнна. Працуем у полі. Хартуемся два разы—раніцою 200 грамаў хлеба і ў абед адну міску супу. Працы вельмі многа, Я вельмі, вельмі шкадую, што паехала ў Герма-ню. У нашага таспадара 28 чалавек — рускія, полькі, францу. жанкі. Апрача таго, 15 польскіх дзяўчаг у другога гаспадара, толькі яны спяць і харчующа ў нашага гаспадара. Мы з Кацяй жывем

лі. Жывем у турме. Адным словам, здагадайцеся, як жывем». З лагера ў гор. Штутгарце З студзеня 1943 г. Леанід Д. піша на радзіму ў гор. Шчыгры, Курскай обласці: «Добры дзень, дарагія родныя, тата, мама, Рая, Ваня і брацік Юрык. Перш за ўсё я хачу Вам апісаць сваё жыцца стачатку да канца Лара. жыццё спачатку да канца. Дарагія родныя, калі мы прыехалі ў Германію, нас сартавалі ў размяркоўчым лагеры іяз таго часу разлучыўся з сястрою Зояй і гэтага часу не бачыў яе. Мілая матуля, хадзілі брудныя, не купаліся па два месяцы, кармілі вошай. Завод ад лагера пяць клм., а ад харчавання я ледзь перастаўляю ногі, так што гэта жыццё ў Германіі застанецца на ўсё маё жыццё ў памяці. Калі выжыву і вярнуся дадому, то ўсё раскажу, так што ў вас, мае родныя, устануць валасы дыбам. Я ўжо рашыў пакончыць сваё жыццё, але ўстрымаўся, думаю, прыдзе наш лепшы час. Дарагая матуля, калі-б былі ў мяне крыллі, як-бы паляцеў адсюль».

17-гадовая Ніна С. піша з чу жыны на радзіму 18 жніўня 1942 года: «Дарагія бацькі, тата і мама, я знаходжуся ў гор. Зоненбергу, жыву ў бараку, працую на фабрыцы. Як цяжка! Я зусім схуднела. Матуля, мы жывам за клатамі, як турамцыя Я вем за кратамі, як турэмныя. Я туфлі ўжо знасіла і хаджу разугая на працу... Як цяжка жыцы! Ой, як я перажыву ўсё гэта...»

Філіп Боцман, які страціў эда-роўе на нямецкай катарзе і вярнуўся на радзіму, расказвае: «...Вёска Міронаўка павінна была с... Беска мпронаука павлина обла паставіць для адпраўкі ў Германію 20 юнакоў і дзяўчат. Хапалі моладзь на вуліцах, бралі ноччу ў пасцелях. Двойчы мне ўдавалася схавацца, вырвацца, на трэтій самунуці і в ваці раз мяне злавілі, замкнулі ў вагоне. Разам з другімі я папаў у Берлін. У халодную казарму, аб-несеную высокім парканам, затналі некалькі сот чалавек. Спалі на каменнай падлозе. Я папаў на трыкатажную фабрыку, дзе выраблялі ваеннае абмундзіраванне. Працавалі тут французы, ваеннапалонныя палякі, іспанцы. Больш за ўсё падазрона і прыдзірліва адносіліся нямецкія майстры і наглядчыкі да рускіх. Ледзь штопабоі, лаянка. Працавалі не разгінаючы спіны, моўчкі. Абед тутжа, у цэху-міска халоднага пу з бульбяных шалунін. Хлеба да гэтата абеду ўжо не заставалася. Усе 300 грамаў сурагатнага хлеба з'ядаліся яшчэ раніцою. Вечарам прыганялі назад у казармы. I так кожны дзень Зморанасць, голад, туга. Адн дзяўчына з Орлоўскай обласці, збітая наглядчыкам, павесілася. Некаторыя спрабавалі ўцячы, але гэта было цяжка-выдасць першы-ж немец. які прызнае ў табе рускага. Для лоўлі ўцека-чоў немцы карыстаюцца сабакамі. Голад, цяжкая праца падарвалі маё здароўе».

Аб нечалавечых умовах, у якія пастаўлены злачынным гітлераўскім урадам совецкія людзі, утнаныя ў Германію і асуджаныя ім на смерць, сведчаць не толькі шматлікій афіцыйныя нямецкія эагады і інструкцыі, пісьмы совецкіх грамадзян з Германії, але і пісьмы немцаў да салдат і афіцэраў германскай арміі, якія знаходзяцца на оовецка-германскім фронце.

У забітата нямецкага салдата Вільгельма Бока 221 нямецкай пяхотнай дывізії знойдзена пісьмо ад мацеры з Хемніца. У ім га-

«Многа рускіх жанчын і дзяўчат працуюць на фабрыках «Астра Верке». Іх прымушаюць працаваць па 14 і больш гадзін у дзень. Зарплаты яны, вядома, ніякай не атрымліваюць. На працу і з працы яны ходзяць пад. канвоем. Рускія настолькі стомразам, спім на адным лены, што літаральна валяцца з-Матуля, мы працуем у ног. Ім часта пападае ад сховы

бізуном. Паскардзійца на пабоі і дрэнныя харчы яны не маюць права. Мая суседка на-днях набыла сабе работніцу. Яна ўнесла ў касу грошы і ёй прадаставілі магчымасць выбіраць па густу любую з толькі-што прыгнаных сюды жанчын з Расії»

Салдат жанчын з Распа.
Салдату Эліну Шылінг піша
Лота Мелер з Пуфентаузена 10
жніўня 1942 года: «Нядаўна туг,
у Пуфентаузене, з'явіліся рускія.
Цікавае прадстаіць нам жыццё: у адной кушэні слоўнік, а ў другой рэвальвер».

Тысячы совецкіх грамадзян не вытрымліваюць дзікіх умоў раб-ства. У лагерах пануе вялікая смяротнасць.

смяротнасць.
Салдату Ото Тэск, 6 роты 4
палка 32 нямецкай пяхотнай дывізіі піша Фрыда Путц з Гюльтцэ ля Альтэнгрэлтова, акруга Дэмін 30 красавіка 1942 года:

«...Тут у сераду зноў пахавалі двух рускіх. Іх цяпер тут на мопахавана пяцера ўжо, і двое ўжо зноў пры смерці. Ды і што ім жыць, трэба было-б іх усіх перабіць...»

Злачынны ўрад Германіі арганікуплю-продаж ператвораных у рабоў совецкіх грамадзян. За невялікую плату, якая не перавышае 10—15 марак за чалавека, кожны немец можа набыць сабе рабоў. У Германіі арганіза-ваны рынкі нявольнікаў. Тут, як у часы рабаўласніцкага ладу, пакупнікі рабоў спрабуюць муску-лы на руках і нагах у совецкіх грамадзян, якія прадаюцца ў рабабменьваюць знясіленых бязлітаснай эксплаатацыяй рабоў на больш мощных.

Унтэр-афіцэру Іосіфу Вікерт, п/п № 261873, яго жонка Марыя Вікерт з Франквейлера піша: «...Я табе ящчэ не паведамляла аб атрыманні пасланых табою 100 марак. Я тут-жа аддала іх тваёй мацеры, каб яна магла купіць палонных. Цяпер гэта не так дората».

Старшаму ефрэйтару Францу Кнапе, п/п № 08999 піша жонка Рут Кнапе, з Грума, у Ангальтэ: Ен нічота не хацеў слухаць і быў страшэнны гультай. Цяпер ён у Герберта. Мы хацелі паглядзець, ці не падыйдзе ён у больш буйнай гаспыдарцы, але там ён тое-ж самае. Я паведаміла аб гэтым па тэлефону ў Бюро працы. Але калі прыбудзе новы працы. Але кали приоудзе новы транспарт, яны мне сказаць не маглі. Герберт пакуль яго тры-мае, а потым абменіць яго». У руках рабаўласнікаў совеце кія грамадзяне церпяць нечала-

вечыя жорсткасці і эксплаата-цыю. Совецкія трамадзяне на ноч замыкаюцца ў халодныя кладо-выя і хлявы. Іх кормяць упрогаладзь і катуюць непасільнай працай. Над совецкімі людзьмі здзекуюцца, усяляк прыдущаючы ў іх чалавечую годнасць. 16-гадовая чалавечую годнасць. 16-гадовая дзяўчына Валя Дзёмушкіна вярнулася на радзіму з Нюрнберга. Яна расказала: «Я працавала ў немкі. Муж яе обер-лейтэнант Карл Шток забіты на ўсходнім фронце пад Сталінградам. 1 сту дзеня 1943 г. у фрау Шток на новагодні абед павінны былі прыйсці госці. Занятая працай і свајмі невясёльмі думамі, я не заўважыла, як закіпела і пачало ліцца на электрычную плітку ма-лако, пастаўленае кухаркай. Па кухні распаўсюнзіўся смурол распаўсюдзіўся Раз'юшаная барыня ўварвалася на кухню, вырвала з маіх рук каструлю э рэшткаю малака і плюхнула мне ў твар. Я згубіла прытомнасць. Апамятавалася ў больніды і адчула нязносны боль і нав з адчула назности облагания долго правира. Я аслепла. Тры тыдніпра-ляжала ў больніцы і потым доў-га прабіралася зноў на радаіму.

Надэя С., 16 год. вучаніца 9 класа адной сярэдняй школы Варашылаўградскай обласці, піша: «Немцы гвалтоўна адправілі амаль усю нашу моладзь из ка-таржную працу ў Германію. На вакзале ў час ад'езду былі огог-ны і плач. Плакалі ад'язджаючыя і праважаючыя. Мяке і яшчэ

(ПРАЦЯГ НА 4-й СТАР.).

### Нота Народнага Камісара Замежных Спраў тав. В. М. Молатава

Аб масавым гвалтоўным уводзе ў нямецкафашысцкае рабства мірных совецкіх грамадзян і аб адказнасці за гэта злачынства германскіх улад і прыватных асоб, якія эксплаатуюць паднявольную працу совецкіх грамадзян у Германіі

немкі паварачвалі нас ва ўсе ба-ні, вымяралі і ашчупвалі. Мяне купіў булачнік Карл В. Ен прымушаў мяне працаваць з 6 гадзін раніцы да позняй ночы. Хоць я і жыла ў булачніка, але хлеб ела рэдка. Кожны дзень я мыла падлогу, мыла бялізну раніцою і вечарам, иянчыла дзяцей, апранала іх. Фрау была не вельмі злая— таўхане, ушчыные ці па галаве але не вельмі больна. Ударыць, Толькі было крыўдна, як успом-ніш, што вучылася ў восьмым класе, вывучала французскую мову, гісторыю, а тут сама стала рабыняй, як у перыяд рымскага панавання. Ад непасільнай працы, голаду і пабояў я захварэла. Крыху паправіўшыся, я ўцякла на радзіму. У Брэст-Літоўску мяне затрымалі і пасадзілі канцлагер. У гэтым лагеры, у напалову разбураных хлявах, па тысячы совецкіх грамадзян. Штодзённа з латера вына-сілі 10—15 трупаў...». Нямецкія рабаўласнікі часта

адкрыта выхваляющца сваімі зверствамі над совецкімі людзьмі. Падрадчык Ларэнс Шпеер піша свайму зяцю салдату Іозефу Шпееру: «У нас цяпер працуе украінская дзяўчина 19 год. Будзь спакойны—яна будзе пра-цаваць. У нядзелю ў вёску пры-будзе яшчэ 20 рускіх. Я вазьму сабе некалькі штук...». Ефрэйтар 7-й яямецкай пяхотнай дывізіі Тай нямецкай пяхотнай дывізіі на, у хвіліну роспачы. Вільпельм Гаусман атрымаў пісьмо ад маці а Швейхаузена: «У нас на малочнай ферме таксама новую рускую работніцу».

16 дзяўчат накіравалі ў г. Швац. ёсць шэсць рускіх. Іх на ноч там Тут адбываўся самы сапраўдны замыкаюць. Сярод іх юнакі 14—гандаль рускімі людзьмі. Немцы і 15 год. Не турбуйся, яны змонемкі паварачвалі нас ва ўсе ба-гуць працаваць».

Лейтэнанту 8 роты 187 палка 1 пяхотнай дывізіі Гергардту Шплет піша фрау Сузі Крамер з Тэпліц-Шэнау (Судзецкая обл.) Тэпліц-Шэнау (Судзецкая обл.) 12 ліпеня 1942 года: «Нам павінны прыслаць дзесяць рускіх у піваварию. Ужо я прымущу паварачвацца гэту банду. Ахвотней за ўсё я перабіла-б усіх рускіх».

Тысячы совецкіх грамадзян, гвалтоўна загнаных у нямецкае рабства, гінуць ад голаду, коладу, непа-сільнай працы і катаванняў. Нямала совецкіх грамадзян, даве-дзеных да ядчаю нечалавечым абыходжаннем рабаўласнікаў, па-кончыла жыццё саматубствам. У нямецкіх пісьмах ёсць многа доказаў таго, што нярэдка совецкія людзі лічаць за лепшае памерці чым быць у рабстве ў немцаў Вось пісьмо, якое знойдзена ў за. бітага пад Ленінградам обер-ефрэйтара 405 палка 121 пяхот-най дывізіі Рудольфа Ламермайе-ра. Гота пісьмо напісана яго маткай з мястэчка Люгдэ:

«Учора ўдзень да нас прыбегла Анна Ліза Ростэрт. Яна была вельмі злосная. У іх у свінарніку павесілася руская дзяўчына. Наработніцы полькі гаварылі што фрау Ростэрт усё біла, лая ла рускую, Яна прыбыла сюды ў красавіку і ўвесь час хадзіла са слязамі. Пакончыла в сабою, пэў. у хвіліну роспачы Мы за спакайвалі фрау Росторт, мож-на-ж за недаратую цану набыць

#### Адказнасць германскіх улад і германскіх грамадзян, вінаватых у нечалавечай эксплаатацыі гвалтоўна ўведзеных совецкіх грамадзян

прыведзеных і іншых дакументальных матэрыялаў, якія ёсць у яго распарадженні, лічыць неабвержна устаноўленым, што гітлераўскі ўрад Германії, топтучы самыя элементарныя правы народаў і правы чалавека, рабіў і прадаўжае рабіць наступныя нечуваныя злачынствы:

шляхам ашуканства, пагроз гвалту ўганяюцца ў рабства ў Германію многія сотні тысяч мірных совецкіх грамадзян, уключаючы дзяцей, падлеткаў і жанчын;

мірных грамадзян, якія ўганяюцца, устанаўліваецца рэжым бяспраўных нявольнікаў і непасільнай працы:

совецкія грамадзяне прадаюцца ў рабства прадпрыемствам і прыасобам у Германи, падпадаюць пад усялякія пагарды і катаванні, асуджаюцца на голад і павольную пакутную смерць. Совецкі Урад ускладае, перш

за ўсё, на зграю і на кіруючую гітлераўна камандаванне нямецка-фашысцкай армі. ўсю паўнату адказнасці за гэтыя под-лыя злачынствы, якія робяцца ў грубае парушэнне агульнапрынятых правілаў вядзення вайны.

Совецкі Урад лічыць таксама цалкам адказнымі за пералічаныя злачынствы ўсіх тых гітлераўскіх чыноўнікаў, акія ведаюць наборам, уводам, перавозкай, утрыманнем у лагерах, продажам у рабства і нечалавечай эксплаатапыяй совецкіх мірных грамадзян, гвалтоўна вывезеных з роднай крајны ў Германію. Выходзячы з тэтага, Совецкі Урад лічыць, што такую-ж суровую адказнасць, як главары гітлераўскай Германіі, павінны панесці такія ўжо вы-крытыя элачынцы, як «галоўны ўлаўнаважаны па выкарыстанню рабочай сілы» гаўляйтар Фрыц Заукель і гітлераўскія намеснікі на захопленых совецкіх землях: «рэйхскамісар Україны» Эрых Кох, «рэйхскамісар Остланда» (тэрыторы! Літоўскай, Латвійскай, Эстонскай і Беларускай Совецкіх Рэспублік) Гейнрых Лозэ і яго памочи к—сгенеральны камі-сар Беларусію Вільгельм Кубэ, а таксама галоўны натхидель ня

Совецкі Урад на падставе вышэй-рыведзеных і іншых дакументаль-ных матэрыялаў, якія ёсць у яго справах акупіраваных усходніх абласцей».

Совецкі Урад у той-жа час ускладае поўную адказнасць і на прыватных асоб у Германіі, якія нечалавечна эксплаатуюць на сваіх прадпрыемствах ці ў сваёй хатняй гаспадарцы паднявольную мірных совецкіх грамадзян. Гэтыя прыватныя асобы павінны панесці сваю адказнасць за ўчыненыя імі совецкім людзям

бясконцыя гора і пакуты: Створаная ў Совецкім Саюзе Надзвычайная Дзяржаўная Камісія на расследванию злачынстваў нямецка-фашысцкіх улад вядзе поўны і дакладны ўлік усіх фактаў, якія адносяцца да ўвозу ў нямецкае рабства совещкіх люнаей. Надзвычайная Дзяржаўная Камісія робіць паіменны ўлік тых гітлераўскіх чыноўнікаў і прыватных асоб у Германіі, якія віноўнечалавечай эксплаатацыі і пагібелі совецкіх грамадзян У

нямецка-фашысцкай няволі. СССР добра вядома, што, побач з совецкімі грамадэянамі, мільё-CCCP ны мірных людзей з акупіравагітлераўцамі краін Еўропы сілай і вшуканствам вагнаны ў нямецка-фашысцкае рабства. Па шуміху аб славутай «татальнай» мабілізацыі гітлераўцы стараюц ца ператварыць у сваіх рабоў новыя соти: тысяч мірных грамадзян Польшчы, Чэхаславакіі, Югаславіі, Францыі, Бельгіі, Грэцыі, Нарвегіі, Галандыі, народы якіх разам з народамі Совецкага Саюза бачаць сваю атульную задачу ў хутчэйшым разгроме гіт-лераўскай Германіі і ў знішчэнні гітлераўскай дзяржавы, як свайго смяртэльнага ворага.

Совецкі Урад выказвае ўпэў-ненасць, што ўсе зацікаўленыя ўрады салідарны ў тым, што гіт-лераўскі ўрад і яго агенты пав'нны панесц! поўную адказнасць суровую кару за свае страшэнныя злачынствы, за гора і паку никецай мірных грамадзян якія гвалтоўна ўводзяцца ў няиника-фацысикае рабства.

Прыміце і Інш. в. молатау. Масква, 11 мая 1943 года».

## НА ФРОНТАХ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ



ДЗЕЮЧАЯ АРМІЯ (на Кубані). НА ЗДЫМКУ: Жыхары станіцы Крымская радасна сустракаюць часці Чырвонай Арміі.

#### БАГНА КУБАНІ

ад Новарасійска, нашы войскі інтэнсіўным артылерыйскім агнём разбуралі абарончыя збудаванні праціўніка. У паветраных баях і агиём зянітнай артылерыі 12 мая збіта 18 нямецкіх самалётаў,

Часці Н-скага элучэння працягвалі весці баі з праціўнікам. Экіпаж танка пад камандаваннем бамбардыроўшчык.

На Кубані, на паўночны ўсход капітана тав. Воранава знішчыў нямецкі танк, 5 гармат, 5 кулямётных кропак і да роты нямецкай пяхоты. Аўтаматчых тав. Балтачынян забіў 4 гітлераўцаў і ўзяў у палон двух нямецкіх Бронебойшчык тав. афіцэраў. Убуш Баглікаў агнём з супроцьтанкавага ружжа збіў нямецкі

### У раёне Лісічанска

У раёне Лісічанска нашы час- наперад і захапілі выгадныя пазіці вялі баі з танкамі і мотапяхо-тай праціўніка. На адным участ-раўнаў, налбіты і спалены 4 няку совецкія байцы зламалі су-праціўленне немцаў, прасунуліся мецкія танкі, узяты палоняыя.

раўцаў, падбіты і спалены 4 ня-

#### на заходнім ФРОНЦЕ

На Заходнім фронце нашы часці знішчылі да роты нямецкай пяхоты, падавілі агонь в артылерыйскіх і 2 мінамётных батарэй праціўніка. На адным участку гітлераўцы спрабавалі пранікнуць у размяшчэнне нашых войск. Агнём артылерыі і аўтаматычнай зброі праціўнік быў адкінуты. На полі бою засталося 40 варожых

#### налёты нашай авіяцыі на чыгуначныя вузлы АЎТАКАЛОНЫ І АЭРАДРОМЫ ПРАЦІУНІКА

11 і ўноч на 12 мая наша авіяцыя вялікімі сіламі зрабіла налёты на чыгуначныя вузлы і станцыі — Днеправятроўск, Палтава, Бранск, Харкаў, Орол, Красна-град, Лазавая, Барвенкава, град, Лазавая, Барвенкава, Мцэнск, Карачэў, Людзінава, Ярцава і іншыя. Адначасова нашы самалёты бамбардыравалі на шасэйных дарогах аўтакалоны праціўніка.

У выніку баявых дзеянняў нашай авіяцыі знішчана і пашко-джана вялікая колькасць чыгуджана вилкал колькасца таку начных эшалонаў і аўтамашын праціўніка з ваеннымі грузамі. На чыгуначных вузлах Диепрапятроўск, Палтава і Бранск на-глядаліся моцныя выбухі саставаў з боепрыпасамі і войскіх

Наша авіяцыя пасняхова бамбардыравала таксама рад няменкіх аэрадромаў.

## ПАРТЫЗАНСКІЯ ЎДАРЫ ПА АКУПАНТАХ

Партызанскі атрад імені Героя | Партызаны Вілейскай обласці з Совецкага Саюза Заслонава, які дзейнічае ў адным з раёнаў Ві-цебскай обласці, за 5 дзён пусціў над адкос 6 вайсковых эшалонаў праціўніка. Разбіта некалькі дзесяткаў вагонаў і платфор-маў. Пад абломкамі вагонаў загінула многа гітлераўцаў.

За гэты-ж час партызаны ўзарвалі два чыгуначныя і 6 шасэй-

ных мастоў. У баях з нямецка-фашысцкімі акупантамі партызаны захапілі 15 кулямётаў, 56 вінтовак і 16 тысяч патронаў.

Стаяла светлая ноч. Група партызан, пад кіраўніцтвам Ні-калая Г., перарэзаўшы тры рады дротавых загарод, дасягнула чыгункі. Пад рэйкі заклалі тол.

Доўга чакалі хвіліны, калі ўсе падрыхтаванні можна будзе прывесці ў дзеянне. Нарэшце, праз 5 гадзін маказаўся поезд, які ішоў з тэхнікай і боепрыпасамі на фронт. Міхась Ф. падрыхтаваўся і ірвануў за шнур. Раздаўаглушальны выбух. Паравоз уздыбіўся і паляцеў пад адкос. Пад абломкамі вагонаў загіну-

ла звыш сотні гітлераўскіх салдат, разбіта некалькі дзесяткаў гармат, танкетак і аўтамашын. віцевская обласць.

кожным днём узмацияюць удары па нямецка-фашысцкіх акупантах.

Партызанскі атрад імені Жэлезняка нядаўна зрабіў налёт на нямецкі гарнізон у вялікім насялёным пункце.

Народныя меціўцы знішчылі 210 варожых салдат і афіцэраў, разграмілі ўправу паліцыі і за-капілі багатыя трафеі, у тым ліку склады з харчаваннем.

Напаўшы на ворага нечакана, па дэталёва падрыхтаванаму плану, партызаны правялі гэту аперацыю без страт са свайго боку.

Група партызан з атрада тав. Р. днямі пусціла пад адкос эшалон з жывой сілай і тэхнікай праціўніка. Знішчаны паравоз, 7 вагонаў, забіта 70 гітлераўцаў. Гэтай-жа групай узарваны два масты.

Група партызан, якая дзейнічае Палескай обласці, пусціла пад адкос два нямецкія воїнскія эшалоны. Разбіты паравоз і 16 вагонаў з боепрыпасамі і ўзбраеннем.

Апрача таго совенкія патрыёты разбурылі чыгуначныя шляхі агульнай працягласцю звыш 7 кі-

палеская обласць.

Партызанскі атрад, які дзейнічае ў адным з раёнаў Гомельскай обласці, 2 і 3 мая вёў жорсткія баі з нямецкай карнай экспедыцыяй. Партызаны нанеслі праціўніку раптоўныя ўдары знішчылі больш 200 гітлераўцаў.

Захоплены трафеі, у ліку якіх 90 коней з сёдламі, многа ўзбраения і боепрыпасаў.

гомельская обласць.

18 і 19 красавіка немцы інді) ў наступленне на партызанскі атрад, якім камандуе Фама Н. У выніку жорсткіх баёў праціўнік вымущан быў адкаціцца назад.

На трэці дзень вораг падцяг-нуў свежыя сілы і зноў пайшоў атаку. Партызаны, спрытна манеўруючы, абыходзячы ворага а тыла і флангаў, нанеслі яму вялікія страты. Толькі забітых салдат і афіцэраў налічана звыш сотні. Яшчэ больш гітлераўцаў было паранена.

У наступление ішлі два лёгкія танкі. Па дарозе адзін наскочыў на міну, якую партызаны падклалі зараней, і ўзарваўся. Другі танк у паніцы павярнуў назад. праз рэчку, але стары мост пра-валіўся, і машына загрузла. Пад вечар партызаны ўзарвалі яе. (Наш кар.).

### РАЗГРОМ ГЕРМАНА-ІТАЛЬЯНСКІХ ВОЙСК У ТУНІСЕ ЗАКОНЧАНЫ

#### ПАУВОСТРАУ БОН-У РУКАХ САЮЗНІКАЎ

Штаб саюзных сіл у Паўночвай Афрыцы перадае, што войскі саюзнікаў дасягнулі канцавіны мыса Бон. Пры ўступленні на паўвостраў войскі саюз-нікаў захапілі 20.000 палонных. Адступаючы, праціўнік пакінуў многа зброі і боепрыпасаў. Афі цыйны прадстаўнік штаба саюз нікаў у Паўночнай Афрыцы заявіў, што, па папярэдніх даных. палонных перавышае цяпер 100.000 КАЯ

Паўвосураў Бон ізагладыц; па-прулі саюзнікаў надкраспруюць усю эго сэрыторыю. Момая ме-ханізаваныя часці і агруді першай пиляскай архи правягвалі прасоўванна ўздоўж заходняга ўсходняга берага паўвострава і, злучыўшыся, завяршылі акружэнне паўвострава.

#### ГЕНЕРАЛ фон АРНІМ узяты у палон

Спецыяльны карэспандэнт аген. итва Райтор паведамляе па тэле графу з штаба ў Паўночнай Афшто галоўнакамандуючы германа-тальянскімі войскамі ў Тунісе генерал-палкоўнік фон Арнім узяты ў палон.

#### БЛІСКУЧЫЯ ВЫНІКІ дзеянняў Авіяцыі САЮЗНІКАЎ

Авіяцыя саюзнікаў дабілася ў паўночна - афрыканскай кампаніі бліскучых вынікаў. Пачынаючы з 8 лістапада, авіяцыяй саюзнікаў было збіта звыш 1.700 варожых самалётаў і, акрамя таго, сотні самалётаў праціўніка былі знішчаны на зямлі.

За готы-ж час выяцыя саюзнікаў знішчыла на меншай меры 75 непрыяцельскіх караблёў.

#### 476.000 ВАРОЖЫХ САЛДАТ І АФІЦЭРАЎ УЗЯТЫ У ПАЛОН

З 1940 года па 9 мая 1943 года ўключна нашы саюзнікі ўзялі ў палон у Паўночнай Афрыцы 476.000 варожых салдат і афіца-раў, з іх 284.000 італьянцаў. 106.000 немцаў і 36.000 салдат іншых нацыянальнасцей.

#### налеты авіяцыі САЮЗНІКАУ на сщылю

11 мая звыш 200 цяжкіх і сярэднік бамбардыроўшчыкаў на 🚓 шых саюзнікаў у суправаджэнні звыш 100 знішчальнікаў арабілі налёт на порт Марсала (Сіцылія) У вынку налету ўзніклі вялкія пажары. Адначасова з маветра былі атакаваны порт Катанія ў Сіцыяй і востраў Пантэлерыя.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ.